

О.О. Вороніна, А.О. Москвіна, О.В. Ярмак

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, Україна

ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ

В статті розглянуто взаємовплив освіти та всіх сфер суспільного життя. Показано, що освіта втратила природну роль та використовується як інструмент управління суспільством. Ідеологічна влада впроваджує розроблену на користь можновладців концепцію, використовуючи інформаційні потоки, в яких першочергове значення має освіта. Організована таким чином система освіти є важливим елементом маніпуляційних технологій, завдяки чому суспільство програмує на певні дії для підтримки сформованого порядку. В статті розкрито, що ступень можливості впливу на людську свідомість залежить від рівня освіченості людини. Деградація освіти охоплює весь світ. Це потребує переосмислення значення й сутності освіти, повернення їй колишніх природних функцій. В статті показано, що формування адекватної реаліям системи освіти може бути лише за умов її реформування та залучення інвестицій в дану стратегічно важливу галузь, що зможе підняти економіку на істотно вищий рівень розвитку та конкурентоспроможності. Запропоновано шляхи реформування освіти наявними силами та знаннями, протидії на рівні ідей та змістів. Тільки сфера розуму може вказати шляхи виходу з цієї ситуації.

Ключові слова: освіта, знання, мислення, розум, свідомість, маніпуляція, управління суспільством, людський потенціал, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми

Освіта є основою для розуміння реальності, сприяє оволодінню фундаментальними знаннями, становленню цілісного світогляду і духовному розвитку людини. Саме освіта має стати точкою консолідації всього суспільства заради майбутнього людської цивілізації. Освіта пов'язана з усіма сферами господарського життя. Від неї безпосередньо залежить стан економіки країни та життєвий рівень населення, і в сучасних умовах ця залежність посилюється.

З одного боку, соціокультурне середовище впливає на систему освіти, тобто яким є суспільство, така й система освіти, а, з іншого, навпаки, – яка освіта, таке й суспільство.

За допомогою освіти можна впливати на свідомість, змінювати ідеологічні настанови, історію, управляти суспільством, як з пластиліну виліплюючи бажану конструкцію. Освіта стає небезпечним інструментом не в тих руках, структур, спраглих до влади, збагачення та побудови відповідної глобальної політики. Ось тому політична влада будь-якого рівня хоче взяти освітній процес під свій контроль та безпосередньо впливати на якісну та кількісну освіченість мас. Процеси перекручування розуміння сутності освіти, її ролі та значення для універсального універсального розвитку суспільства є актуальними щодо їх виявлення, вивчення та виправлення на сучасному етапі розвитку.

Метою статті є аналіз сучасної ролі та сутності освіти та виправлення її значення у напрямку розуміння як фундаментальної соціальної складової суспільства, що сприятиме формуванню цілісного світогляду і духовному розвитку цивілізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблеми вищої освіти і реформування системи освіти в цілому присвячено велика кількість робіт сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідників таких як Л. Абалкін, В. Базилевич, С. Балацький, Г. Беккер, О. Бервено, М. Блауг, В. Бобков, В. Броніцька, О. Бузгалін, В. Вейсброд, В. Гойл, О. Грішнова, С. Дятлов, Г. Задорожний, Р. Капелюшников, М. Кім, М. Клінова, А. Колганов, А. Колот, М. Кольчугіна, Я. Корнаї, М. Критський, А. Макаренко, А. Макарян, В. Мандибура, В. Марцинкевич, В. Панарін, Ю. Пахомов, С. Сідоров, О. Смолін, Р. Соколова, В. Степін, В. Сухомлинський, В. Тарасевич, І. Телешова, О. Тоффлер, С. Тютюннікова, Л. Хансен, Н. Хохлов, Л. Яковенко та багатьох інших. Однак, мало хто розглядає освіту як політичний інструмент управління суспільством в корисливих цілях. Хоча проблема спотворення розуміння сутності освіти, повернення їй колишніх природних функцій має першочергове значення для відродження світової спільноти, зміцнення суверенітету країн та підвищення їхньої конкурентоспроможності, назріла досить давно.

Виклад основного матеріалу

У сучасних умовах переходу до інформаційного, знанняємного суспільства важливим свідченням рівня розвиненості держави є не показники зростання виробництва, а рівень освіченості населення. Знання та інформація стають дедалі більшою цінністю. Актуалізується проблема безперервної освіти. Однак це стосується більшою мірою розвинених країн, освіта ж нерозвинених країн третього світу має прямо протилежні тенденції: використання освіти не за прямим її призначенням, а як інструмент управління суспільством, де притаманні згортання та розвал існуючої системи освіти шляхом звуження фінансування, підміни істин та цінностей на помилкові, орієнтовані на успішність і споживацтво, які виходять від утриманські-паразитуючих розвинених західних країн.

В увазі широкого доступу до освітньої інформації при сучасних технічних можливостях деградація освіти охоплює весь світ. Питання чому ж це поширюється і на розвинені провідні країни, знімається усвідомленням того, що контроль над освітою як інформаційним потоком знаходиться у веденні не тільки американських та західних еліт, але й наднаціональних структур, які займаються глобальною політикою та не пов'язують своє майбутнє з яким-небудь конкретним народом, сприймаючи всі народності як біомасу, на якій можна експериментувати та збагачуватися.

Система управління, що створена наднаціональними владними структурами, які відповідальні за сформований світоустрій, в своїх корисливих інтересах, сформувала з людей «натовп», що живе за сфабрикованими для нього переказами. Способи впливу і управління масами мають такі підходи, що представлені в порядку убування їх моці та зростання швидкодії: *методологічний*, за допомогою якого формуються цілі розвитку, основи управління в масштабах століть; *хронологічний*, який формує історію розвитку, що забезпечує управління людьми відповідно до поставлених герметичних цілей; *фактологічний*, на якому з позиції даної концепції формуються ідеологічні установки, реалізуючись через вищий ступінь маніпуляції свідомістю – управління в обхід свідомості; *економічний*, який дозволяє вилучати на користь «золотого мільярда» створювані в сфері матеріального виробництва багатства через сформовану належним чином кредитно-фінансову систему; *геноцид*, який проводиться також в обхід свідомості, через м'які способи впливу; та *військовий* підхід, коли існує проблема з веденням агресії більш «тонкими» методами «культурного співробітництва» [12].

Ідеологічна влада наділяє реалізовану концепцію в привабливі для народу форми і через

посередництво перерахованих вище підходів впроваджує її використовуючи інформаційні потоки, в яких освіта відіграє важливу роль.

Основні фінансові потоки держав під контролем наднаціональних структур перенаправляються на ведення боротьби за контроль над свідомістю. Контроль над свідомістю забезпечується контролем над інформаційними потоками, до яких відноситься і система освіти. З цієї точки зору, освіта – це не тільки процес передачі, засвоєння та накопичення знань, соціально-культурної спадщини, цінностей і навичок між поколіннями з метою формування особистості, це ще й інструмент управління, який спрямований не тільки на творення, але й на руйнування базових цінностей та деградацію людини для реалізації антилюдських герметичних цілей наднаціональних структур.

Організована таким чином система освіти є важливим елементом маніпуляційних технологій та інформаційною зброєю знищення в умілих руках. Освітня інформація безпосередньо впливає на психічний і духовний стан людей, та шляхом спотворення навчальної інформації трансформує свідомість, завдаючи духовної шкоди мільйонам людей, поступово перетворюючи їх у недолюдей, а у випадку з молоддю та дітьми, промити мозок яким намагаються в першу чергу, – первісно блокує їм можливість стати повноцінними людьми, перетворюючи в біомасу, на якій можна паразитувати. І цей процес «оскотиніння» людства поставлений на потік.

Суспільству здається, що його навчають, в той час як його руйнують і програмують на певні дії, необхідні керуючим наднаціональним структурам для підтримки сформованого порядку та функціонування світової системи, яка їх влаштує.

Створюються спеціалізовані інститути національної пам'яті, діяльність яких полягає в зміні через посередництво освіти свідомості населення країни, підміни істин та цінностей шляхом вбудовування *мислеформерів* для реалізації герметичних цілей наднаціональних структур. Завдяки роботі по трансформації свідомості населення вдалося придушити ідентичність багатьох націй, перетворити людей на планктон, на якому можна робити гроші.

Освіта є жертвою політики. Переважна більшість населення є невідповідною та не розуміє цього. Нерозуміння того, як збудовані процеси безструктурного управління, незнання теорії управління дозволяє годувати мільйони людей шкідливим *інформаційним віртуальним наркотиком*.

На підтримку безграмотності населення спрямована вся існуюча світова система. Людей вчать багато чому, але не вчать головному – як управляти своїм життям. Люди, які не вміють керувати собою, неминуче стають об'єктами управління та

провідниками чужої волі. Управління широкими верствами неграмотного суспільства реалізується через формування середовища, в яке поміщена людина. У всьому світі практично безальтернативно домінує західна масова «культура», від якої неможливо відгородитися, так як вона проникає разом з техносферою, створеної переважно Заходом. Створена система заохочує «правильну» поведінку – тобто ту, яка просуває вигідні «замовнику» ідеї та цінності. Монополізовані ЗМІ підтримують такий стан справ. Також на це націлені всі західні гранти та навіть Нобелівська премія є інструментом управління тенденціями в науці, і їй нагороджують «правильних» вчених.

Державні інститути вписані в цю глобальну систему. Фінансується не сама освіта як фунда-

ментальна соціальна складова суспільства, а зміни необхідні для створення системи освіти як інструменту управління.

У державах створюються такі умови, коли кожен, в міру свого розуміння, працює на себе, а в міру нерозуміння, на того, хто розуміє більше. Підвищення міри розуміння учасників управлінського процесу – основний спосіб протидії чужій концептуальній владі. У цьому є рятівна дія освіти. Але для цього необхідне її глибоке реформування, так як існуюча система освіти підпорядкована схемі: «верхи знають, низи бояться», з обмеженням доступу останніх до цілісного знання, які отримують лише фрагментарну інформацію поведінкового характеру в заданому не ними напрямку розвитку (див. рис. 1).

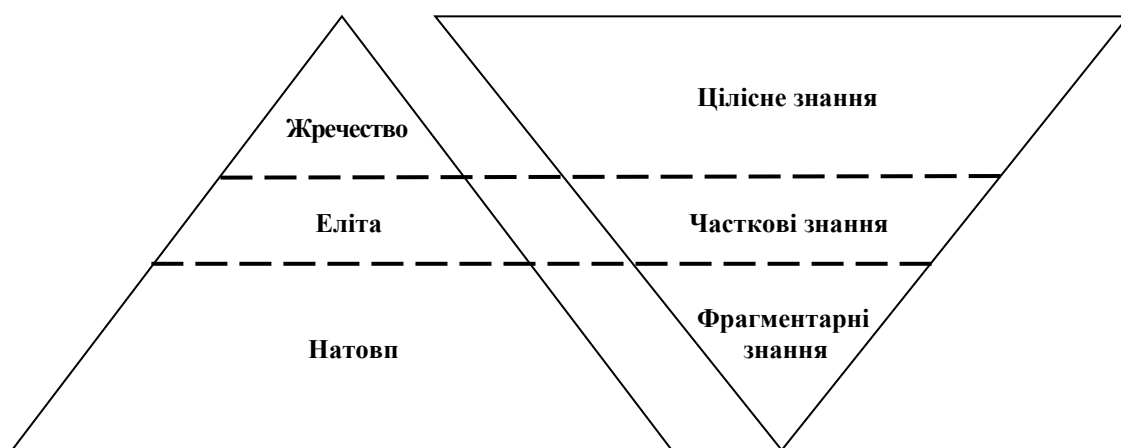

Рис. 1. Структура доступності знання [12]

З розвитком масових джерел інформації, з'явилася можливість за допомогою них управляти величезними масами людей. За допомогою ЗМІ, які не мають нічого спільного з інтересами народу, вкладаючи чужі думки прямо в мозок людини, стираються поняття свободи волі, навмисне змінюються звичні закони життя, що склалися століттями, формуються нові ідеали в інтересах «пануючих»; перекручуючи все з позиції добра й істини, совісті та справедливості, створюється «віртуальна реальність». Свідомість людей значною мірою перебуває під владою інформаційного середовища. Людина, перебуваючи в інформаційному полі, може жити у віртуальному світі. В результаті сприйняття навколишньої дійсності стає неадекватним. Відірвані від реальності люди, що втрачені в вирі суперечливої та надлишкової інформації, стають об'єктом маніпуляції. Через інформаційні джерела маніпулювання свідомістю, управління думками, потребами, поведінкою, влада над людьми набуває тотального характеру *інформаційного рабства*.

Жертва маніпуляції повністю втрачає можливість ціле- та цінністнорационального вибору, бо її бажання програмується ззовні: виникає новий,

найгірший вид тоталітаризму, який змінив багатьом більш ефективним і більш антигуманним інструментом – «індустрією масової культури», що перетворює людину на програмованого робота. На зміну найбільшим досягненням людської культури приходить так звана маскультура, несуча всебічну деградацію цивілізації. З плином часу цей процес примітивізації посилюється. Стає характерним стан духовної самотності, втрати життєвої орієнтації, мотивів та духовних цінностей. Людину, що живе в атомізованому суспільстві західної маскультури, можна охарактеризувати як складову частину натовпу.

Існують спеціальні технології маніпулювання суспільною свідомістю, механізми впливу на підсвідомість та почуття людей, зміни змісту слів та понять, використання стереотипів та побудова системи міфів, прийоми практичного використання створеної глобальної системи маніпулювання. Пригнічення свідомості, засмічення мозку людини непотрібною, марною інформацією, заплутування – є складовими все більш зростаючої влади над людським розумом та свідомістю. Все це створює перешкоди на шляху до дійсної розумової діяльності людини над об'єктом.

Під таким тиском людина може втратити здатність змістовно мислити й творити в позитивно-корисному для людства напрямку. Тут починається творчість спрямованого характеру, тобто в інтересах когось конкретного. Творча людина не творити не може, і тому творить керовано. Свідомість людей створює як позитивні, так й негативні абстракції. Для природної позитивної творчості необхідна здатність людини протистояти зовнішньому впливу на його свідомість, абстрагуватися, очистити свій мозок від інформації, що насаджується, а також бути ціннісно-змістовною з точки зору людяності та гуманності. Залежно від освіченості людей, їх розумового розвитку та їх здатності самостійно концептуально мислити залежить ступінь впливу на їх свідомість. Так, неосвічені, інтелектуально не розвинені та не здатні розумно мислити люди слабо піддаються впливу на їх свідомість, вони некеровані та не цікаві для можновладців. Більш-менш та середньо освічені, знаючі та здатні до розумової діяльності люди піддаються маніпуляції їх свідомості, тому що для цього потрібні не «порожні» мізки. Однак, переходячи певний рубіж у своєму розумовому розвитку людина вже здатна протистояти нав'язаній їй інформації (знанню та ін.), переробляти її та аналізувати, абстрагуватися від зовнішнього впливу на її свідомість, концентруючись на дійсній, «чистій» в більшій мірі без

зовнішнього впливу діяльності розуму. Такі люди можуть створювати самозахист своєї свідомості, вже самі впливати на інших своєю думкою та є важкокерованими (див. рис. 2). Хоча можна знайти певні підходи впливу на людську свідомість для кожного рівня інтелектуального розвитку населення.

В Інтернеті є «тони» негативної, вірусної інформації, яка утилізує значну частину людського потенціалу і руйнує свідомість мільйонів, але ті, хто здатні цьому протистояти, отримують можливість входити в управління суспільними процесами, об'єднуватися і створювати альтернативу існуючим тенденціям. Протистояння особистості залежить саме від рівня його освіченості (див. рис. 2). Ось чому правлячі кола займаються планомірним її знищенням.

Ступінь позитивного або негативного впливу певної групи населення на життєдіяльність людства з точки зору його виживання залежить не тільки від ступеня освіченості та можливості протистояти впливу, а й від ступеня морально-етичного та духовно-добросесного змісту освіти. Ті, хто змогли абстрагуватися, але створюють негативні абстракції, є результатом їх морально-добросесної деградації, наприклад, ними керує марнославство тощо. Освіта сама по своїй сутності має бути ціннісно-змістовною, а не ціннісно-деградаційною (рис. 2).

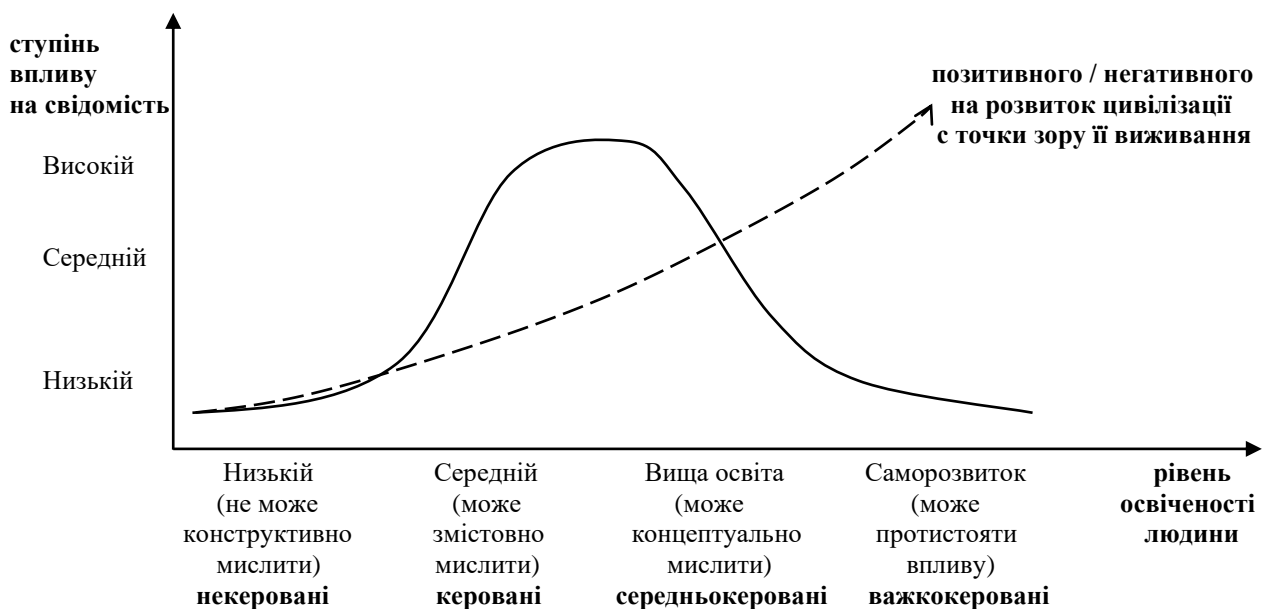

Рис. 2. Коливання ступеня можливості впливу (маніпулювання) на людську свідомість в залежності від рівня освіченості людини та вплив певних груп населення (згрупованих в залежності від рівня освіченості людей) на позитивні або негативні події в розвитку цивілізації с точки зору її виживання [7]

Абсолютною цінністю освіти є людина як «міра всіх речей», що є і метою, і результатом, і головним критерієм оцінки якості освіти. Освіта в людському вимірі – це і є гуманістичне, особистісно-зорієнто-

ване навчання, при якому розвиток особистості виступає в якості фундаментальної системоутворюючої основи вищої освіти. Падіння престижу таких цінностей як моральність, громадянськість,

патріотизм, колективізм, праця може служити свідченням деградації духовного світу сучасної молоді. Ефективність ціле-цінністьноспрямованого освітнього впливу на студентську молодь істотно нижче в порівнянні з впливом спонтанних факторів середовища (псевдокультура, комерціалізовані ЗМІ, Інтернет, неформальне середовище спілкування). Суспільство досить швидко почало відчувати серйозні рецидиви з боку молодого покоління, збільшення падіння духовності. Під впливом сучасних тенденцій молодь заблукала в віртуальному світі мережевих структур і надлишку інформації з псевдореальності, віртуальними друзями і почуттями, стає спустошеною, що є наслідком втрати своєї особистості, втрати ідентичності, розвитком синдромів множинних его-станів і «самотності в натовпі» (їх наслідки – відчуження, суїцид, наркоманія, байдужість до життя) [9].

У світі намітилася тенденція освітнього і наукового регресу. Відгородиться від цієї течії неможливо, тому необхідний інший шлях. Треба протидіяти на рівні ідей і змістів, переводити обговорення проблеми в площину її «впливу на суспільство», помірковувати над питаннями: які настанови формує сучасна освіта, «чому воно вчить», так як користуючись неграмотністю населення в питаннях управління, від нас приховані справжні цілі освіти?

Головна перешкода на шляху впровадження паразитарної споживацької ідеології, та головний об'єкт атаки – людський потенціал та залишки системи освіти, так як весь історичний досвід, і все культурне надбання слов'янської цивілізації не спотворити за пару десятків років, навіть володіючи найдосконалішими технологіями промивки мізків.

Провідні ЗВО України мають багатовікову історію та сильну викладацьку школу, що дозволяє країні мати високий людський потенціал та відносно високу позицію – 61 місце – за Індексом глобального таланту (Global Talent Competitiveness Index (2021)) за розділами технічні та креативні навички, показником за допомогою якого визначають наскільки країна перспективна в плані інноваційного розвитку та наскільки великий у неї інтелектуальний капітал [15]. Однак Україна все ж не зможе підняти рівень своєї освіти через вищезазначені причини, поки країна не знайде самостійність від наддержавних політичних структур. В нинішній системі пріоритети розвитку українського суспільства розставлені не на користь освітньої системи: катастрофічно погіршується фінансове та матеріальне положення освіти.

Необхідно шукати шляхи виходу з кризи наявними силами та знаннями. У нових умовах теорії, що існували раніше, мають обмежену сферу застосування. Зараз, коли розвиток цивілізації

підійшов до критичної межі, тільки сфера розуму може вказати шляхи виходу з наростаючих глобальних труднощів. З урахуванням сучасного технологічного розвитку суспільства з'являються нові методики та способи навчання. Нові умови змінюють роль, цілі, завдання та зміст освіти.

Сучасне навчання повинно мати такі цільові установки як: формування системи знань, оволодіння основами наук, формування основ наукового світогляду, всебічний та гармонійний розвиток кожного з тих хто навчається, виховання свідомих та високоосвічених людей, здатних творчо, креативно, інтелектуально та концептуально мислити, переробляти інформацію, генерувати нові ідеї та перетворювати їх на знання, тобто розвиток всієї цілісної сукупності якостей особистості, що спирається на її природні здібності.

Для відновлення ціннісних орієнтацій, які відповідають національному менталітету, орієнтованих на збереження і відтворення цінностей національної культури необхідно застосувати системний підхід до вирішення проблем освіти: створити умови до саморозвитку, самоосвіти; розвинути історичну пам'ять, патріотичні почуття; сформувати національну самосвідомість; розвивати самобутність кожної особистості; сформувати моральні основи.

Створення умов для розвитку творчої особистості, розвитку її творчого потенціалу, передбачає розвиток духовних потреб в пізнанні та самопізнанні, рефлексії, спілкуванні з рідними, друзями, природою, творчості, автономії свого внутрішнього світу, пошуку сенсу життя, щастя, ідеалу, розширення меж свободи, життєтворчості, самовизначення особистості, утвердження гуманістичних цінностей освіти, її спрямованості на розвиток особистості, зміну ідеалів споживчого товариства на систему цінностей, яка стверджує престиж духовної та інтелектуальної сфери, що сприяє формуванню цілісної людини. Фундаментальна властивість цілісної людини – його здатність до усвідомлення своєї належності до певної культури, інтерналізації її цінностей.

Ціннісні підстави та цільові установки особистісно-орієнтованої освіти зв'язуються з вихованням громадянина, людини культури і моральності, центровані на національні цінності. З цієї точки зору розуміння освіти розглядається як засіб, що спрямований на створення умов для саморозвитку та самовиховання особистості, максимально повного освоєння нею матеріальних та духовних цінностей, культури суспільного буття.

Освіта, що формується у відкритій освітній системі, повинна ґрунтуватися на цінностях довіри, свободи, відповідальності, взаємодопомоги, відкритості, партнерства, повазі особистостей студента та педагога.

Подолання технократичних тенденцій в педагогічному мисленні, які проявляються в однобічній орієнтації педагогів на озброєння учнів знаннями, вміннями, навичками без урахування того, яке мотиваційне ядро, яка культура формується при цьому, передбачає формування педагогів, об'єднаних спільними цінностями, які розділяють цілі та готові спільно працювати над процесами і результатами, які намагаються бути креативними у впровадженні нових методів освіти, адаптуватися до швидкоплинної реальності та створювати простір для студентських талантів, зорієнтованих на розвиток світогляду на основі загальнолюдських цінностей. Цінність їх досвіду помножена на якість рефлексії, що забезпечене системним мисленням та глибоким розумінням соціальних першооснов освіти, допоможе прорвати коло закільцьованих світових освітніх тенденцій. Сьогодні дійсно потрібні фахівці нового типу, працівники, що володіють світоглядною зрілістю та соціальною відповідальністю.

Висновки

Майбутнє сучасного суспільства, стратегія його розвитку залежить від якісної системи освіти. Висока якість освіти є елементами досягнення соціальної стабільності, що безпосередньо впливає на соціально-економічний розвиток кожної країни, у цьому запорука подальшого розвитку країн та безпека їх громадян. Тому необхідно *переосмислення значення освіти* в життєдіяльності суспільства, яка завжди мала вплив на всі сторони життя.

Однією з пріоритетних стратегічних цілей в галузі освіти є підвищення *доступності якісної освіти*, що відповідає актуальним потребам суспільства і його громадян. Грамотні, креативно мислячі фахівці здатні підняти економіку на істотно вищий рівень розвитку та конкурентоспроможності. Це, в свою чергу, потребує переорієнтації системи освіти на підготовку людини до життя в швидко мінливих умовах при інтенсивному розвитку соціальних та економічних процесів, готового оперативно продовжувати своє навчання, відповідаючи на запити суспільства та ринку праці.

Необхідною умовою формування адекватної реальності системи освіти є її реформування та залучення інвестицій в дану стратегічно важливу галузь. Ринок не здатний забезпечити адекватне вкладення ресурсів в освіту, тим самим, вказуючи на необхідність державного регулювання цієї сфери. Першочерговим завданням є створення правових, економічних та організаційних умов, які забезпечують вирішення завдань підвищення якості освіти.

В умовах сучасної економіки фахівцям необхідно постійно оновлювати набуті знання і

навички внаслідок їх швидкого старіння. Зараз має місце тенденція до різкого знецінення знань в часі, але цінність фундаментальних знань з часом не зменшуються. У становленні нової системи освіти, яка б зберігала свою фундаментальність, формувала б здатність швидкої адаптації до світу, що постійно змінюється, сприяла б становленню зрілого, соціально відповідального громадянина, особлива місія належить університетам. Університети покликані не стільки передавати знання, які постійно застарівають, скільки допомогти студентам оволодіти базовими компетенціями, що дозволяють здобувати знання самостійно, озброїти їх методологією самостійного пізнання. Йдеться про освіту протягом усього життя.

Безперервна освіта людини протягом всього його життя буде фактором його мобільності, готовності до змін в суспільстві. Рішення проблеми бачиться в тому, щоб прищепити учням культуру саморозвитку, прагнення до підвищення індивідуального потенціалу через придбання нових знань і умінь, коли особистість буде володіти методами і підходами нарощування актуальних знань і умінь, тобто інструментів безперервного навчання.

Тільки сфера розуму допоможе у вирішенні всіх накопичених проблем. Слід забезпечити випереджаючий характер розвитку освіти, націленість її на запити та цінності майбутньої цивілізації, що буде відповідати її справжнім істотним функціям. Це допоможе суспільству протистояти маніпуляції, створювати позитивні корисні ідеї, знання, інновації та винаходи, зміцненню суверенітету країн, їх позицій на світовій арені та підвищенню конкурентоспроможності їх економік.

Література

1. Бервено О.В. *Образование как доминантная сфера развития человеческого потенциала // Вестник ХНУ. – 2013. – Вып. 86. – С. 16–19.*
2. Бервено О.В. *Парадигмы экономического образования // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Сер.: Економічна теорія та право. – 2014. – № 3(18). – С. 123–135.*
3. Броницкая В.В. *Образование в системе духовного производства // Социальная экономика. – 2009. – № 3–4. – С. 104–109.*
4. Задорожный Г.В. *Гламур экономической науки как выхолащивание сущностной рациональности // Социальная экономика. – 2008. – № 1–2. – С. 16–41.*
5. Кольчугина М.Б. *«Новой экономике» – новое образование // Мировая экономика и международные отношения. – 2012. – № 3. – С. 42–53.*
6. Москвина А.О. *Мышление человека как исходная точка развития // Человеческий потенциал модернизации (Стратегия опережающего развития – 2006) : Доклады и выступления ; Под общ. ред. А.В. Бузгаліна, А.И. Колганова. – М. : ЛЕНАНД, 2006. – С. 373–374.*

7. Москвіна А.О. Манипуляція людським свідомством як джерело влади / Москвіна А.О., Куцьона Л.В. // Соціальна економіка. – 2006. – № 1–2. – С. 73–79.
8. Москвіна А.О. Освіта як домінуючий фактор створення людського капіталу регіону в сучасних умовах орієнтації на інноваційний вектор розвитку європейських країн / Москвіна А.О., Салтикова А.Р. // Розвиток соціальної інфраструктури регіонів в умовах євроінтеграції: економіко-правові аспекти : матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. молодих учених і студ. 1–28 лютого 2019 р. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – С. 38–41.
9. Москвіна А.О. Смена ціннісних орієнтацій молоді під впливом сучасних тенденцій / Москвіна А.О., Федотова Ю.В. // Сучасні аспекти виховання студентської молоді : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф., 5–6 квітня 2012 р. – Харків : ХНАМГ, 2012. – С. 133–134.
10. Олейников Ю.В. От инфантильного бытия к зрелому обществу зрелых людей // Философские науки. – 2012. – № 2. – С. 36–48.
11. Панарин В.И. Образование как фактор инновационного развития [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://revolution.allbest.ru/management/00267461_0.html
12. Петров К.П. Тайна Концептуальной Власти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://litresp.ru/chitat/ru/P/petrov-konstantin-pavlovich/tajna-konceptualnoj-vlasti/3>
13. Хохлов Н. Фундаментальность как важнейший принцип университетского образования // Экономика развития. – 2001. – № 1(41). – С. 16–19.
14. Шарден П.Т. Феномен человека. – Москва : Наука, 1987. – 240 с.
15. The Global Talent Competitiveness Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.insead.edu/sites/default/files/assets/dept/fr/gtci/GTCI-2021-Report.pdf>

References

1. Berveno, O.V. (2013). Образование как dominantnaya sfera razvitiya chelovecheskogo potentsiala. *Vestnik HNU*, 86, 16–19. [in Russian]
2. Berveno, O.V. (2014). Paradigmy ekonomicheskogo obrazovaniya. *Visnik Natsional'nogo universitetu «Yuridichna akademiya Ukrainy imeni Yaroslava Mudrogo»*. Seriya: *Ekonomichna teoriya ta parvo*, 3(18), 123–135. [in Russian]
3. Broniczakaya, V.V. (2009). Образование в системе духовного производства. *Sotsial'naya ekonomika*, 3–4, 104–109. [in Russian]
4. Zadorozhnyj, G.V. (2008). Glamur ekonomicheskoy nauki kak vy`holashhivanie sushhnostnoj racional`nosti. *Sotsial'naya ekonomika*, 1–2, 16–41. [in Russian]
5. Kol`chugina, M.B. (2012). «Novoy ekonomike» – novoe obrazovanie. *Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnye otnosheniya*, 3, 42–53. [in Russian]
6. Moskvina, A.O. (2006). Myshlenie cheloveka kak ishodnaya tochka razvitiya. *Chelovecheskij potentsial modernizatsii (Strategiya operezhayushhego razvitiya – 2006): Doklady i vy`stupleniya*, 373–374.
7. Moskvina, A.O., Kucyna, L.V. (2006). Manipulyaciya chelovecheskim soznaniem kak istochnik vlasti. *Sotsial'naya ekonomika*, 1–2, 73–79. [in Russian]

8. Moskvina, A.O., Saltykova, A.R. (2019). Osvita yak dominuiuchy faktor stvorennia liudskoho kapitalu rehionu v suchasnykh umovakh oriantatsii na innovatsiinyi vektor rozvytku yevropeyskykh krain. *Mater. Vseukr. nauk.-prakt. internet-konf. molodykh uchenykh i stud. "Rozvytok sotsialnoi infrastruktury rehioniv v umovakh yevrointehratsii: ekonomiko-pravovi aspekty"*, 1–28 liutoho 2019 r., 38–41. [in Ukrainian]
9. Moskvina, A.O., Fedotova, Yu.V. (2012). Smena cennostnykh orientacij molodezhi pod vliyaniem sovremennykh tendencij. *Mizhnarodna nauk.-prakt. konf. "Suchasni aspekti vihovannya students`koi molodi"*, Kharkiv, 5–6 kvitnya 2012 r., 133–134. [in Russian]
10. Olejnikov, Yu.V. (2012). Ot infantil'nogo bytiya k zrelomu obshhestvu zrelykh lyudej. *Filosofskie nauki*, 2, 36–48. [in Russian]
11. Panarin, V.I. (2014). *Obrazovanie kak faktor innovatsionogo razvitiya*. URL: https://revolution.allbest.ru/management/00267461_0.html [in Russian]
12. Petrov, K.P. (2013). *Tajna Konceptual'noj Vlasti*. URL: <http://litresp.ru/chitat/ru/P/petrov-konstantin-pavlovich/tajna-konceptualnoj-vlasti/3> [in Russian]
13. Hohlov, N. (2001). Fundamental`nost` kak vazhnejshij princip universitetskogo obrazovaniya. *Ekonomika rozvytku*, 1(41), 16–19. [in Russian]
14. Sharden, P.T. (1987). *Fenomen cheloveka*. Moskva, Nauka. [in Russian]
15. The Global Talent Competitiveness Index. (2021). URL: <https://www.insead.edu/sites/default/files/assets/dept/fr/gtci/GTCI-2021-Report.pdf>

Рецензент: д-р економічних наук, доцент В.П. Третяк, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Україна.

Автор: ВОРОНІНА Олена Олегівна

к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

E-mail – alena.mtkv@gmail.com

ID ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4720-6447>

Автор: МОСКВІНА Анастасія Олегівна

к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

E-mail – moskvinanastya@ukr.net

ID ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8391-7647>

Автор: ЯРМАК Ольга Віталіївна

к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та міжнародної економіки

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

E-mail – olgajarmak.09@gmail.com

ID ORCID: <https://orcid.org/0000-00015760-4786>

EDUCATION AS A TOOL TO IMPROVE THE COMPETITIVENESS OF THE ECONOMY

O. Voronina, A. Moskvina, O. Yarmak

O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine

The article considers the interaction of education and all spheres of public life. It is shown that education has lost its natural role and is used as a tool of society management. Ideological government is implementing the concept developed in favor of the powerful, using information flows in which education is of paramount importance. Organized in this way, the education system is an important element of manipulation technologies, so that society is programmed to certain actions to maintain the established order. The article reveals that the degree of influence on human consciousness depends on the level of human education.

The degradation of education covers the whole world. This requires rethinking the meaning and essence of education, returning it to its former natural functions. The article shows that the formation of an adequate education system is possible only if it is reformed and attracts investment in this strategically important sector, which can raise the economy to a much higher level of development and competitiveness.

Only the sphere of the mind can indicate the way out of this situation. The article proposes ways of reforming education by existing forces and knowledge, counteraction at the level of ideas and meanings.

In the formation of a new education system it is proposed: to increase the availability of quality education; reorientation to human training in rapidly changing conditions with intensive development of social and economic processes; preserving the fundamentals of education in becoming a mature, socially responsible citizen; introduction of continuing education with competencies, methodology and culture of independent cognition, self-development, the desire to increase individual potential through the acquisition of new knowledge and skills; ensuring the advanced nature of the development of education, its focus on the demands and values of future civilization, which will meet its true essential functions. This will help society to resist manipulation, create positive useful ideas, knowledge, innovations and inventions, strengthen the sovereignty of countries, their positions on the world stage and increase the competitiveness of their economies.

Keywords: *education, knowledge, thinking, mind, consciousness, manipulation, management of society, human potential, competitiveness.*